

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_12_INOVACE_B_PD_2.SADA_30

Název klíčové aktivity: I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti

Označení v TK: EU-I/2B-PD-2.sada-č.30

Autor: Mgr. Petr Drkal

Datum vytvoření: duben 2013

Název DUM: Rakousko - Uhersko

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Dějepis

Ročník: 8.

Druh učebního materiálu: prezentace

Klíčová slova: Bachův absolutismus, František Josef I., centralizace, federalizace, dualismus, Předlitavsko, Zalitavsko

Anotace: Žáci v této hodině pracují pod vedením učitele, který má k prezentaci výklad nového učiva. Seznamují se s důvody rozdělení Habsburské monarchie na rakouskou a uherskou část, reakcí Čechů, v mapě sledují rozdělení územní a národnostní. Na konci prezentace odpoví na kontrolní otázky.

Rakousko - Uhersko

- Po porážce revoluce z let 1848 – 1849, byl v 50. letech znovuobnoven **absolutismus**
- R. 1851 byla **silvestrovskými patenty** byla zrušena **oktrojovaná ústava**
- **Bachovský absolutismus** = podle ministra vnitra **Alexandra Bacha** cenzura, policejní dohled, pronásledování nepohodlných osobností (např. K. H. Borovský), omezil společenský i politický život
- zavedeny **správní** (okresy a kraje) a **hospodářské reformy** = rozvoj průmyslu a obchodu, stavba silnic a železnic, zrušeny celní hranice

Alexander Bach

Císař František Josef I.

Císařovna Alžběta „Sissi“

- Změny přinesly **vojenské neúspěchy v Itálii r. 1859** = porážka od **Sardinie a Francie** a ztráta **Lombardie**
- Císař **propustil A. Bacha**, r. 1860 vydal **Říjnový diplom** (ukončení absolutismu) a r. 1861 **únorovou ústavu** = moc ve státě rozdělena na výkonnou (panovník) a zákonodárnou (vídeňská říšská rada tvořená panskou a poslaneckou sněmovnou)

František Josef I. v r. 1865

- Byl **znovuobnoven politický a společenský život** = volby (do obecních a městských rad, zemských sněmů, říšské rady) a vznikaly spolky (divadelní, pěvecké, tělovýchovné – Sokol, ...), rozvoj tisku
- Národy v monarchii (Češi, Poláci, Maďaři, Italové, ...) odmítaly jednu vládu ve Vídni = **centralizaci** a usilovali o částečnou samostatnost uvnitř státu = **federalizaci**
- Snahu o federalizaci císař odmítl z obavy, že se říše rozpadne
- Situace se zkomplikovala napjatými vztahy a nakonec **válkou s Pruskem** r. 1866 = rozpuštění Německého spolku, ztráta vlivu v Německu a Benátska

*Vlajky Předlitavska
(Rakouska) a
Zalitavska (Uherska)*

- Prohranou válku využili Maďaři k získání autonomie = r. 1867 vzniklo **Rakousko - Uhersko**
- Oficiální název státu = **Království a země v říšské radě zastoupené a Země koruny Svatoštěpánské**
- Monarchie byla rozdělena na základě kompromisu na dvě části = **dualismus**, se společným **panovníkem, měnou, armádou a zahraniční politikou**
- Hranici tvořila řeka Leitha (Litava) = západní část **Předlitavsko** a východní část **Zalitavsko**, každá část měla svoji vládu, parlament a ústavu
- V Předlitavsku byla vydána v **prosinci 1867 ústava**, která platila až do rozpadu monarchie r. 1918

Rakousko-Uhersko roku 1914

Předlitavsko: 1. Čechy, 2. Bukovina, 3. Korutany, 4. Kraňsko, 5. Dalmácie, 6. Halič, 7. Rakouské přímoří, 8. Dolní Rakousy, 9. Morava, 10. Salcbursko, 11. Slezsko, 12. Štýrsko, 13. Tyrolsko, 14. Horní Rakousy, 15. Vorarlbersko

Zalitavsko: 16. Uhersko, 17. Chorvatsko-Slavonsko; 18. Bosna a Hercegovina

Korunovace Františka Josefa I. a Alžběty uherským králem a královnou

Österreichisch-ungarische Monarchie und die Schweiz, Staatenkarte.

Národnostní složení Rakouska - Uherska

*Budova Říšské rady (dnes
rakouského parlamentu)*

- Snaha českých politiků o obnovení Českého království byla **neúspěšná**
- Nespokojenost s rakousko-uherským vyrovnáním vedla k **hledání podpory v zahraničí (Rusko, Francie), demonstracím = táborům lidu a neúčasti českých politiků na jednání říšské rady**

Otázky a úkoly:

1. Jak se změnila situace v Rakousku po pádu Bachova absolutismu?
2. Vysvětlete pojmy: federalizace, centralizace a dualismus?
3. Vyjmenujte vojenské konflikty, kterých se Rakousko účastnilo. Jak dopadly?
4. Jak využili situaci Maďaři pro svůj prospěch?
5. Čím byla tvořena hranice mezi Předlitavskem a Zalitavskem? Vyjmenujte jejich části.
6. Které národy žily v Předlitavsku?
7. Jak na rakousko – uherské vyrovnání reagovali Češi?

Literatura:

KOLEKTIV AUTORŮ. *Dějepis 8 pro ZŠ a VG UČ.* Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-558-4

Obrázky:

Znak. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Austria-Hungaria_transparency.png

František Josef I. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05].

Dostupné z:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Franzjosef.jpg>

Bach. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Alexander_von_Bach.jpg

Alžběta. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Winterhalter_Elisabeth.jpg

Fr. Josef I. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Franz_joseph1.jpg

Vlajka Rakouska. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05].

Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Flag_of_the_Habsburg_Monarchy.svg

Vlajka Uherska. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05].

Dostupné z:

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Flag_of_Hungary_\(1867-1918\).svg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Flag_of_Hungary_(1867-1918).svg)

Země R-U. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/archive/5/56/20090810131606%21Austria-Hungary1899.JPG?uselang=cs>

Korunovace. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05]. Dostupné

z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Ferenc_J%C3%B3zsef_koron%C3%A1z%C3%A1sa_Bud%C3%A1n.jpg

Mapa R-U. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Austria-Hungary_map_cs.svg

Národnostní složení. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05].

Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Austria_Hungary_ethnic.svg

Parlament. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-04-05]. Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Wien_Parlament_um_1900.jpg